

Härkäpapu – vanhasta viljelykasvista rehua ja ruokaa

Frederick Stoddard, Pirjo Mäkelä, Arja Santanen ja Mervi Seppänen, Helsingin yliopisto, soveltavan biologian laitos

Härkäpapu ja muut palkokasvit voisivat tuottaa riittävästi valkuaista Suomen rehumarkkinoiden tarpeisiin. Tällöin palkoviljojen viljelyalan olisi oltava noin 150 000 hehtaaria eli kahdeksan–kymmenen prosenttia peltoalastamme. Hyvälaatuisilla palkoviljoilla on kysyntää myös maailmalla ihmisravintona.

Härkäpapua on viljelty Suomessa yli 2000 vuotta, mutta ei koskaan kovin laajalti. Viljelyalan laajentaminen onnistuisi helpommin, jos härkäpavun kasvu-aikaa voitaisiin lyhentää.

Helsingin yliopiston soveltavan biologian laitoksella selvitetään kahta härkäpavun käyttöön ja viljelyn laajuuteen vaikuttavaa tekijää. Laatuominaisuuksia jalostetaan käyttökohteiden tarpeita vastaaviksi ja kasvu-aikaa lyhennetään. Lisäksi tutkitaan syyshärkäpavun soveltuvuutta ilmastoomme.

Ryhdikäs ja satoisa

Härkäpapu viihtyy savimailla, joissa on korkea pH. Laji kestää pakkasta useita asteita lukuun ottamatta kukintavaihetta. Härkäpavun varsi on tanakka, eikä kasvusto lakoudu herkästi. Lisäksi sen potentiaalinen sato ja kuiva-aineen tuotto ovat suuremmat kuin herneen.

Härkäpapu on altis taudeille, joista pahimpia ovat harmaahomeet. Jalostuksen avulla taudinkestävyys on kuitenkin viime aikoina parantunut.

Arvokas välikasvi

Härkäpapu tuottaa paljon muutakin kuin siemensadon.

Se on typensitojakasvi, jonka sitoma tyyppi on seuraavana kasvukautena viljelykasvien käytössä. Tämä on tärkeää varsinkin bioenergian tuotannossa.

Lisäksi härkäpapu katkaisee viljakierrossa tautipaineen, koska leveälehtisenä kasvina sillä ei esiinny heinäkasvien tauteja.

Frederick Stoddard

Härkäpapu on onnistuessaan hyvin satoisa kasvi.

Maaperässä elävät, kasvien kasvua edistävät bakteerilajit hyötyvät härkäpavusta. Niiden lisääntymisestä hyötyvät myös viljelykierron seuraavat kasvilajit.

Jotkut ulkomaiset härkäpapulajikkeet ehkäisevät kasvien juurissa elävien ankerosten esiintymistä. Näitä ankerosia on myös Suomessa. Niinpä haluamme selvittää, voidaanko ankerosten esiintymistä rajoittaa ulkomaisilla ja kotimaisilla härkäpapulajikkeilla.

Härkäpapu tuottaa myös mettä, joka on kuitenkin vain pitkäkielisten kimalaisten saatavilla. Mesi on silti pölyttäjille tärkeä ravinnonlähde. Härkäpavun siitepölyä voivat kerätä eri kimalaislajien lisäksi myös mehiläiset. Tällöin muillekin viljelykasveille riittää pölyttäjiä.

Monenlaista käyttöä

Härkäpapu soveltuu erinomaisesti sianrehuksi, kuten MTT:ssä on osoitettu. Vähän tanniinia sisältävät lajikkeet olisivat tosin vielä parempia sianrehun raaka-aineeksi. Toisaalta tanniinia sisältävät lajikkeet ehkäisevät märehijöillä puhaltumista.

Härkäpavusta on tehty myös proteiiniuutteita, jotka sopivat kalanrehuksi, esimerkiksi kirjolohille. Ranskassa jalostetut uudet härkäpapulajikkeet käyvät siipikarjan rehuksi, koska niissä ei ole rehun menekkiä vähentäviä yhdisteitä.

Härkäpavusta voidaan tehdä säilörehua, kun koko kasvusto korjataan riittävän varhaisessa vaiheessa. Tähän

tarkoitukseen soveltuvat hyvin lajikkeet, jotka eivät ehdi tuottaa tuleentunutta satoa lyhyessä kasvukaudessamme, kuten Aurora.

Härkäpavun varsi puolestaan soveltuu märehtijöiden ravinnoksi.

Hyvälaatuisesta sadosta maksetaan varsin korkeata hintaa maailman elintarvikemarkkinoilla. Nykyisin Australia ja Iso-Britania vievät puhdasta, korkealaatuista härkäpapua erityisesti Lähi-itään. Markkinoilla olisi varmasti tilaa myös suomalaiselle härkäpavulle. Yhtenä tavoitteenamme onkin parantaa härkäpavun laatuominaisuuksia yksinkertaisen valintajalostuksen keinoin.

Lisätietoja: frederick.stoddard@helsinki.fi
puh. 050 415 0379